

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Олег КРУЧИНЕНКО

“ 09 ” грудня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

Судова ветеринарна медицина

освітньо-професійна програма Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

спеціальність 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

галузь знань 21 Ветеринарна медицина

освітній ступінь Магістр

факультет Ветеринарна медицина

Полтава
2024/2025н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Судова ветеринарна медицина» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

Мова викладання – державна

Розробник: Кручиненко Олег, завідувач кафедри інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки д.в.н., професор

«09» листопада 2024 року

 (Олег КРУЧИНЕНКО)

Схвалено на засіданні кафедри інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки протокол від 09 листопада 2024 року № 5

Погоджено гарантом освітньої програми Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

«10» листопада 2024 року

 (Олег КРУЧИНЕНКО)

Схвалено головою ради з якості вищої освіти спеціальності Ветеринарна медицина протокол від «10» листопада 2024 року № 5

 (Надія ДМИТРЕНКО)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання ОП
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3,0
Місце в індивідуальному навчальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	5 212ВГСЕ_мд_2020
Семестр	10
Лекції (годин)	16
Лабораторні (годин)	26
Самостійна робота (годин)	48
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: засвоєння знань з процесуальної частини судової ветеринарії, судово-ветеринарної танатології, судової деонтології.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: правознавство, анатомія свійських тварин, гігієна тварин, цитологія, гістологія, ембріологія, патологічна анатомія та розтин, ветеринарно-санітарна експертиза, експертиза генно-модифікованої продукції.

4. Компетентності:

загальні:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
- ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціальні (фахові):

- ФК 2. Здатність застосовувати методики роботи з національними і міжнародними нормативно-правовими актами, науковими працями, методичними розробками, рекомендаціями, інструкціями тощо у професійній діяльності.
- ФК 17. Здатність здійснювати судово-ветеринарну експертизу згідно з чинним законодавством.

5. Програмні результати навчання:

ПРН 16. Мати необхідні знання та уміння для здійснення судово-ветеринарної експертизи згідно з чинним законодавством.

ПРН 19. Розуміти суть професії, знати підходи та методи оцінювання різних виробничих ситуацій, володіти абстрактним мисленням та вміти аналізувати можливий подальший перебіг цих ситуацій, уміти приймати обгрунтовані рішення, організовувати та здійснювати якісне виконання прийнятих рішень з дотриманням морально- етичних норм, правил і принципів біобезпеки та біоетики під час використання у професійній діяльності різних біологічних агентів з прагненням до збереження навколишнього середовища.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 16	знати основні аспекти щодо оформлення відповідної документації під час проведення судово-ветеринарної експертизи.
ПРН 19	уміти приймати обгрунтовані рішення щодо судово-ветеринарної експертизи.

6. Методи навчання і викладання

словесні (лекція, розповідь-пояснення); *наочні методи*: демонстрування; *практичні методи*: лабораторні роботи, робота з навчально-методичною літературою; *формування пізнавальних інтересів*: ситуації новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду; *методи усного контролю*: усне опитування; *тестовий контроль*: розв'язування тестів; *комп'ютерні і мультимедійні методи*: використання мультимедійних презентацій, комп'ютерне тестування.

7. Програма навчальної дисципліни

Процесуальна частина:

Тема 1. Предмет і задачі судово-ветеринарної експертизи. В даному розділі надається поняття про судову експертизу. Перед органами юриспруденції можуть виникати питання, які потребують спеціальних знань з галузі ветеринарної медицини. Для вирішення подібних питань залучаються лікарі ветеринарної медицини як судові експерти.

Тема 2. Експертиза речових доказів. Тема розкриває питання щодо організації збору речових доказів на місці злочину.

Спеціальна частина:

Тема 3. Судово-ветеринарна танатологія. Дана тема включає поняття «танатологія», особливості судово-ветеринарного розтину, посмертні зміни та їх судові значення.

Тема 4. Судово-ветеринарна експертиза смертельних випадків тварин. Види смерті, класифікація смерті та її причини. У темі розглядаються поняття «смерть» та класифікація причин смерті: фізіологічна (параліч серця, дихання, мозкова смерть), патологічна (насильницька – вбивство, нещасний випадок) та ненасильницька смерть (звичайна). Також розглядається смерть внаслідок порушення умов годівлі, в результаті шоку, від розриву внутрішніх органів.

Тема 5. Судово-ветеринарна травматологія. В даній темі розглядаються етичні проблеми негуманного утримання тварин, що призводять до травматизму, а також класифікація пошкоджень тварин при травмах внаслідок дії фізичних або хімічних факторів та основні принципи побудови судово-ветеринарного діагнозу.

Тема 6. Судово-ветеринарна експертиза за насильницькою смертю. Тема розкриває питання проведення судово-ветеринарної експертизи за насильницької смерті та смерті тварин при порушенні техніки безпеки.

Тема 7. Судова експертиза харчових продуктів тваринного походження. В даній темі висвітлено питання щодо забою тварин, оцінюванню харчових продуктів тваринного походження, а саме: порушення правил забою, встановлення м'яса від хворих або загиблих тварин, визначення видової належності м'яса, визначення фальсифікації харчових продуктів.

Тема 8. Судово-ветеринарна токсикологія. Розглядаються питання щодо причин отруєнь та чинники, що сприяють їх виникненню. Наука, яка використовує найбільш ефективні способи виявлення отрути, що спричинили отруєння тварини, шляхом судово-вет. дослідження трупа, а також судово-хімічного дослідження вн. органів і виділень отруєної тварини; фізичні і хімічні властивості отрут, їх шкідливу дію, шляхи проникнення та трансформації отрут в організмі.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	2024–2025			
	212ВГСЕ мд 2020			
	усього	у тому числі		
		л	лаб.	с. р.
Тема 1. Предмет і задачі судово-ветеринарної експертизи.	21	2	2	6
Тема 2. Експертиза речових доказів.	21	2	2	6
Тема 3. Судово-ветеринарна танатологія.	23	2	4	6
Тема 4. Судово-ветеринарна експертиза смертельних випадків тварин. Види смерті, класифікація смерті та її причини.	23	2	4	6
Тема 5. Судово-ветеринарна травматологія.	8	2	4	6
Тема 6. Судово-ветеринарна експертиза за насильницькою смертю.	39	2	4	6
Тема 7. Судова експертиза харчових продуктів тваринного походження.	6	2	4	6
Тема 8. Судово-ветеринарна токсикологія.	22	2	2	6
Усього годин	90	16	26	48

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		212ВГСЕ_мд_2020
1.	Тема 1. Предмет і задачі судово-ветеринарної експертизи. <i>Лаб. з. 1. Предмет і задачі судово-ветеринарної експертизи.</i>	2
2.	Тема 2. Експертиза речових доказів. <i>Лаб. з. 2. Організація судово-ветеринарної експертизи та обов'язки судового експерта.</i>	2
3.	Тема 3. Судово-ветеринарна танатологія. <i>Лаб. з. 3-4. Експертиза по встановленню віку тварин.</i>	4
4.	Тема 4. Судово-ветеринарна експертиза смертельних випадків тварин. Види смерті, класифікація смерті та її причини. <i>Лаб. з. 5-6. Особливості огляду місця виявлення трупа та вилучення речових доказів.</i>	4
5.	Тема 5. Судово-ветеринарна травматологія. <i>Лаб. з. 7-9. Порядок і методика проведення судово-ветеринарної експертизи трупа.</i>	4
6.	Тема 6. Судово-ветеринарна експертиза за насильницькою смертю. <i>Лаб. з. 10-11. Судово-ветеринарна експертиза за насильницькою смертю.</i>	4
7.	Тема 7. Судова експертиза харчових продуктів тваринного походження. <i>Лаб. з. 12-13. Встановлення м'яса від хворих або загиблих тварин, визначення видової належності та свіжості м'яса.</i>	4
8.	Тема 8. Судово-ветеринарна токсикологія. <i>Лаб. з. 14. Характеристика деяких основних видів мисливських тварин та пернатої дичини. Відповідальність за порушення правил полювання.</i>	2
	Разом	26

9. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		212ВГСЕ_мд_2020
1	Тема 1. Предмет і задачі судово-ветеринарної експертизи. <i>С. Р. 1. Історія судово-ветеринарної експертизи.</i>	6
2	Тема 2. Експертиза речових доказів. <i>С. Р. 2. Виявлення, фіксація, вилучення речових доказів із місця подій.</i>	6
3	Тема 3. Судово-ветеринарна танатологія. <i>С. Р. 3. Судово-ветеринарна експертиза трупа.</i>	6

4	Тема 4. Судово-ветеринарна експертиза смертельних випадків тварин. Види смерті, класифікація смерті та її причини. С. Р. 4. Експумація: порядок проведення судово-ветеринарного дослідження трупа. Руйнування трупа тваринами і рослинами.	6
5	Тема 5. Судово-ветеринарна травматологія. С. Р. 5. Каліцтво тварин як предмет судово-ветеринарної експертизи.	
6	Тема 6. Судово-ветеринарна експертиза за насильницькою смертю. С. Р. 6. Судово-ветеринарна експертиза за насильницькою смертю.	6
7	Тема 7. Судова експертиза харчових продуктів тваринного походження. С. Р. 7. Судово-ветеринарна експертиза продукції тваринного походження.	6
8	Тема 8. Судово-ветеринарна токсикологія. С. Р. 8. Загальна судово-ветеринарна токсикологія.	6
	Разом	48

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальну роботу здобувача вищої освіти направлену на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок не передбачено.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання/ результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання/результатів навчання
ПРН 16. Мати необхідні знання та уміння для здійснення судово-ветеринарної експертизи згідно з чинним законодавством.	<i>Поточний контроль:</i> опитування, виконання завдань лабораторних робіт та їх захист; виконання завдань самостійної роботи; виконання тестів; <i>Семестровий контроль:</i> залік
ПРН 19. Розуміти суть професії, знати підходи та методи оцінювання різних виробничих ситуацій, володіти абстрактним мисленням та вміти аналізувати можливий подальший перебіг цих ситуацій, уміти приймати обгрунтовані рішення, організувати та здійснювати якісне виконання прийнятих рішень з дотриманням морально-етичних норм, правил і принципів біобезпеки та біоетики під час використання у професійній діяльності різних біологічних агентів з прагненням до збереження навколишнього середовища.	<i>Поточний контроль:</i> опитування, виконання завдань лабораторних робіт та їх захист; виконання завдань самостійної роботи; виконання тестів; <i>Семестровий контроль:</i> залік

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом
	опитування	виконання завдань лабораторної роботи та їх захист	виконання завдань самостійної роботи (презентація)	виконання тестів	
Тема 1. Деонтологія. Предмет і задачі судово-ветеринарної експертизи.	2	2	-	-	
Тема 2. Експертиза речових доказів.	2	2	-	-	
Тема 3. Судово-ветеринарна танатологія.	2	4	-	-	
Тема 4. Судово-ветеринарна експертиза смертельних випадків тварин. Види смерті, класифікація смерті та її причини.	2	4	-	-	
Тема 5. Судово-ветеринарна травматологія.	2	4	-	-	
Тема 6. Судово-ветеринарна експертиза за насильницькою смертю.	2	4	-	-	
Тема 7. Судова експертиза харчових продуктів тваринного походження.	2	4	-	-	
Тема 8. Судово-ветеринарна токсикологія.	2	2	38	20	
Разом	16	26	38	20	100

Шкала та критерії оцінювання

Поточний контроль

<i>Опитування (0-2)</i>	
Кількість балів	Критерії оцінювання
2	у повній мірі надав відповідь на теоретичне питання з теми лекції.
1	лаконічна відповідь на теоретичне питання з теми лекції;
0	відсутні відповіді на теоретичне питання з теми лекції, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання;
<i>Виконання завдань лабораторної роботи та їх захист (0-2 бали)</i>	
Кількість балів	Критерії оцінювання
2	здобувач вищої освіти присутній на лабораторному занятті, виконав поставлене перед ним завдання, розкрив тему, захистив роботу, сформулював й обґрунтував висновки, при захисті з боку викладача зауваження відсутні, дав ґрунтовні відповіді на додатково поставлені запитання.
1	здобувач вищої освіти присутній на лабораторному занятті, виконав поставлене перед ним завдання, але не захистив роботу;
0	лабораторну роботу здобувач вищої освіти не виконав та не представив звіт, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання;
<i>Виконання завдань самостійної роботи презентації на задану тему (0-38 бали)</i>	
Кількість балів	Критерії оцінювання
38	нараховується здобувачу вищої освіти, коли він представив виконану презентацію та захистив її, відповів на всі поставлені питання.
19	нараховується здобувачу вищої освіти, коли він представив виконану презентацію, але не відповів на поставлені питання.
9	нараховується здобувачу вищої освіти, коли він представив виконану презентацію, але вона не розкриває тему, а також здобувач не відповів на поставлені питання.
0	відсутність виконання презентації здобувачем вищої освіти, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання.
<i>Виконання тестів (0-20 балів)</i>	
Кількість балів	Критерії оцінювання
20	здобувач вищої освіти в повному обсязі опанував теми й повністю розв'язав тест.
11-19	здобувач вищої освіти опанував значну частину матеріалу, але надав неповну відповідь (на рівні до 60-90% потрібної інформації).
1-10	здобувач вищої освіти опанував значну частину матеріалу, але надав неповну відповідь (на рівні до 10-50% потрібної інформації).
0	здобувач вищої освіти не дав відповіді на поставлені питання тесту, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання;.

Підсумковий контроль здійснюється з метою оцінки результатів досягнення навчальної мети з дисципліни на завершальному етапі. Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене під час вивчення навчальної дисципліни.

Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення необхідного для вивчення навчальної дисципліни забезпечує лабораторія судової ветеринарії (Ветеринарне законодавство України, Закон України про захист тварин від жорстокого поводження, навчальні посібники, стенди, макропрепарати, мікроскоп, комп'ютер).

13. Політика навчальної дисципліни

- **щодо термінів виконання та перескладання:** Завдання лабораторних та практичних робіт виконуються під час проведення таких занять, завдання самостійної роботи виконуються відповідно до переліку завдань протягом вивчення відповідної теми. Перескладання відбувається на кафедрі згідно графіку шляхом усного опитування із пропущеної теми.

- **щодо академічної доброчесності:** студент повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

- **щодо відвідування занять:** Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін, пропущені заняття підлягають відпрацюванню.

- **щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти:** при опануванні обов'язкової навчальної дисципліни «Судова ветеринарна медицина» на студента поширюється право про визнання результатів навчання (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо, набутих у неформальній / інформальній освіті, відповідно до діючого положення в Полтавському державному аграрному університеті <http://surl.li/cjelc>.

- **щодо оскарження результатів оцінювання:** Оскарження результатів оцінювання відбувається шляхом комісійного перескладання заліку.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Основи судової ветеринарії. Навчальний посібник / М. В. Скрипка, І. В. Яценко, Н. Б. Колич. – Полтава : 2014. 235 с.
2. Зон Г. А. Судово-ветеринарна експертиза / Навчальний посібник. Суми, 2012. - 257 с
3. Основи судово-ветеринарної експертизи трупів та живих тварин. Навчальний посібник / М. В. Скрипка, І. В. Яценко, І. І. Панікар. Ізюм, 2019. - 304 с.
4. Судово-ветеринарна танатологія: Навчальний посібник / Я. К. Сердюков, С. Є. Гаркуша, І. В. Яценко, Н. М. Богатко. – К.: Компрінт, 2017. – 104 с.

Допоміжні

1. Щербакова Н. С., Передера СБ, Передера ЖО, Щербаков Є.А.. Зміни у законодавстві України щодо призначення судово-ветеринарних експертиз та порядку залучення експертів. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2018. № 1. С. 132–134.
2. Serdioucov, J., Shkundia, D., & Kruchynenko, O. (2023). Identification of time of death of cats according to histological changes in some organs. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*, 14(3), 399-406. <https://doi.org/10.15421/10.15421/022359>
3. Борисевич, Б. В., Кручиненко, О. В., Передера, О. О. Проблема судово-ветеринарного дослідження трупів дрібних тварин у випадках механічної асфіксії. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27(1), С. 149-154. <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.01.25>
4. Борисевич Б. В., Кручиненко О. В., Передера О. О. Судово-ветеринарне дослідження трупів собак та котів у випадках задушення руками. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (2). С. 90–94. <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.02.15>
5. Гаркуша С. Є., Бокотько Р. Р., Кручиненко О. В., Передера О. О. Судово-ветеринарна експертиза загибелі собак та котів від випадків високих температур. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (2). С. 99–104. <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.02.17>
6. Бокотько Р. Р., Гаркуша С. Є., Кручиненко О. В., Передера О. О. Судово-ветеринарне дослідження за ураження собак, котів та інших тварин електричним струмом. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (2). С. 105–110. <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.02.18>
7. Борисевич Б. В., Кручиненко О. В., Передера О. О. До питання судово-експертного дослідження трупів собак і котів, загиблих внаслідок падіння з висоти. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (2). С. 111–116. <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.02.19>
8. Гаркуша С. Є., Бокотько Р. Р., Кручиненко О. В., Передера О. О. Особливості судово-ветеринарної експертизи у випадках переохолодження та обмороження в собак і котів. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (2). С. 138–142. <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.02.24>

Інформаційні ресурси

Для самостійної роботи з.в.о. можуть користуватися інтернетом за наступними адресами:

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text> - Відповідальність за порушення законодавства у галузі мисливського господарства та полювання.
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text> - Закон України Про захист тварин від жорстокого поводження.
3. <https://nncise.org.ua/> - Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»